РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Румяна Балинова Тодорова,
Шуменски университет „Епископ К. Преславски",
професионално направление 2.1. Филология
за придобиване на научната степен **„доктор на науките"**
на Нов български университет, Департамент „Чужди езици и култури",
в област на висшето образование „Хуманитарни науки",
професионално направление 2.1. Филология,
докторска програма „Общо и сравнително езикознание"
с кандидат: проф. д-р Дияна Димитрова Янкова,
щатен преподавател в Департамент „Чужди езици и култури" към НБУ

1. Съответствие на кандидатурата спрямо минималните и допълнителните изисквания за присъждане на научната степен **„доктор на науките"**

Проф. д-р Дияна Димитрова Янкова е представила необходимите документи за присъждане на научната степен **„доктор на науките"**, удостоверяващи съответствието на кандидатурата й с изискванията на Закона за научните степени и звания, и на Правилника на НБУ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на научни длъжности в НБУ. Предоставените документи потвърждават верността на обобщените по групи показатели наукометрични данни за изследователската, преподавателската и експертната работа на Дияна Янкова и отговарят на минималните национални изисквания по бл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и на допълнителните изисквания на НБУ.

2. Представяне на кандидата

Според информация от представените документи проф. д-р Дияна Димитрова Янкова притежава богата научна и професионална кариера, които могат да се определят като процес на непрекъснато образователно и обучително развитие и надграждане още от средното образование през магистърската програма в областта на англицистиката и американистиката, а на по-късен етап и в областта на културологичните, социологичните и социолингвистичните изследвания, и по-конкретно на канадските, а и като процес на свързване на академичната кариера с практиката на преподаване на студенти на специфични знания в изброените области. Професионалното развитие на кандидата се изразява в участия в различни обучения, проучвателни посещения в чуждестранни университети с различна продължителност, тематична насоченост и др., както и в изнасяне на курсове лекции.

През 1983 г. кандидатката завършва магистърска степен по англицистика, специалност „Английска филология", специализация по съпоставително езикознание и

втора специалност по български език и литература, в катедрата по англицистика и американистика, ФКНФ, СУ „Климент Охридски“. Веднага след дипломирането си, в периода 1983-1987 г. Дияна работи като проучвател към БАН, а в периода 1987-1999 г. е главен асистент към ИЧС – София, където води интензивни курсове по английски език. От 1999 г. до 2007 г. Дияна Янкова е главен асистент и директор на бакалавърска програма в департамента „Чужди езици и литератури“ към Нов български университет. През 2004 г. тя защитава успешно дисертационен труд на тема “Bulgarian-English Legal Texts – Textual Patterns in Preparatory Qualifications” към катедрата по англицистика и американистика, СУ “Кл. Охридски” в областта на общото и сравнителното езикознание. В периода 2007-2013 г. тя е доцент (хабилитационен труд “The Text and Context of European Directives. Translation Issues in Approximating Legislation”), и председател на програмен съвет „Англицистика“, а от 2013 г. до настоящия момент е професор. През годините тя води часове, провежда консултации със студенти, научен ръководител е на докторанти и разработва научни проекти. От 2018 г. д-р Янкова е ръководител на Департамент „Чужди езици и култури“.

Дияна Янкова има и множество квалификации и специализации, пряко свързани с преподавателската и научната й дейност, изброени и представени в автобиографичните й данни, което говори за доста добрата й подготовка в областта на англицистиката, американистиката, канадските изследвания, и по-конкретно на лингвистиката (английската и българската), теорията на превода, културологията, правната лингвистика и др., в която област са и публикациите й. Част от професионалната й квалификация включва и изготвяне на учебни материали.

Фактът, че проф. д-р Дияна Янкова води много на брой задължителни и избираеми курсове, някои от тях интердисциплинарни, разработени от нея, както и с колектив, в бакалавърски и магистърски програми на студенти от НБУ (15) и в чуждестранни университети е достатъчно показателен за знанията и уменията, които тя има, и които представя на студентите по подобаващ начин. Преподаваните дисциплини са: практическа граматика, превод на културноспецифични понятия, превод на специализирани текстове, превод на обществено-политически текст, морфология, семантика и лексикология, лингвистика на текста, културна история на Канада, практики, семинари и стажове по превод и др. От справката е видно, че някои от курсовете й са свързани с темата на конкурса.

Проф. д-р Янкова е участвала също в много отговорни и доста значими проекти. Участията й в конференции с презентации завършват с публикации. Дияна е рецензент

на национални и международни списания и книги, конференции и др. описани в профила й.

Документацията по конкурса показва, че са налице доказателства за изпълнение на минималните и допълнителни изисквания за присъждане на научната степен „доктор на науките". Изследователската, квалификационната и публикационна активност на кандидата е впечатляваща с широката й научна основа, интегрираща различни лингвистични теории, парадигми и модели с практическо приложение.

Академичните интереси на кандидатката са в областта на общото езикознание, когнитивната и сравнителната лингвистика, лингвистиката на текста, морфологията, семантиката и лексикологията, социолингвистиката, културологичните изследвания, превода на различни видове текст, правния английски език и много други.

За целите на конкурса проф. д-р Дияна Янкова е представила списък с брой публикации, които са достатъчни: след придобиване на докторската степен и след доцентурата и професурата според изискванията на конкурса. От тях: по темата на дисертационния труд – 14, дисертация за придобиване на научната степен „доктор"; публикувана книга на базата на дисертацията от придобиването на научната и образователната степен „доктор", след професурата – 21 публикации, от които 6 в съавторство, а в таблицата с минималните изисквания са представени 7 публикации, от които 3 в съавторство.

Проф. д-р Дияна Янкова има следните забелязани цитирания в Web of Science, в SCOPUS, и в нереферирани издания с научно рецензиране и др.: общо 9 публикации (монографии и статии), цитирани в 12 източници, изброени в съответната справка с определения брой точки според показателите по чл. 112, ал. 2.

Дисертационният й труд „Cultural diversity and cultural identity: sociolinguistic and sociocultural practices of first generation Bulgarian Immigrants to Canada" („Културно многообразие и културна идентичност: социолингвистични и социокултурни практики на първо поколение български имигранти в Канада"), представен за целите на конкурса, е разработен самостоятелно и не повтаря по никакъв начин темата и съдържанието на труда, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор". Той е естествено продължение на предишни нейни изследвания, представени в документацията й и свързани с различни въпроси и аспекти относно Канада и имигрантската идентичност, и по-специално с първото поколение български имигранти в Канада и отразява начетеността на кандидата при успешното прилагане на теоретични постановки в анализа й и предлагане на собствени интерпретации, както и анализ на

мненията на различни респонденти. Информацията е доста подробна и изчерпателна, тъй като се прилагат различни езикови модели и собствени виждания по разглежданите въпроси, което говори за познаването на обсъжданите проблеми и на използваната литература в дълбочина. Трудът определено дава заявка за намиране на отговори на доста сложни въпроси, представени многокомплексно. В дисертацията се очертават ясно целите и задачите на изследването, ориентирани към социолингвистичните и социокултурните практики на първото поколение български имигранти в Канада с тяхното културно многообразие и културна идентичност. Важен акцент в работата представлява използваният от тях език с неговите специфики, произтичащи от различни особености и причини. Теоретичните обосновки от източници на различни учени са цитирани коректно и адекватно. Налице е обоснован теоретичен модел при анализа на конкретните материали – художествени произведения, нехудожествена информация и информация от анкети на различни респонденти – български и чуждестранни студенти от НБУ и др.

Мултикултурният модел се анализира най-подробно, като се посочват и коментират както неговите преимущества, така и недостатъците му, заявявани от различни изследователи по темата. Правят се сравнения с моделите, прилагани в други страни, като например в Нидерландия. Изтъква се фактът, че впечатленията, които хората, решили да се установят в друга държава по разни причини, добиват, са предимно от преводната канадска художествена литература в България и от възприятията на млади хора за Канада. В тази връзка се прави преглед както на канадската художествена, така и на нехудожествена литература от началото на XX век до сега. Оказва се, че почти липсват преводи на някои жанрове, като например на канадска поезия, драма и разкази, както и на художествена литература на френски език, което е доста интересен извод. Сравняват се предпочитанията на издателите и тенденциите преди 1990 г. и в днешно време. Прави се опит за изясняване на причините за избора на анализираните автори и произведения, както и за съотношението между награждавани литературни произведения, т.е. образци на високата култура, и на масовата, или ниска комерсиална култура. Изводите относно образа на Канада в съзнанието на българите, и по-конкретно на читателите, се правят въз основа на представяния на книги на канадски автори, интервюта с представители на издателства. Освен това изводите са обогатени и с мненията на български и чуждестранни студенти от НБУ от анкети за Канада.

Избраната методология за изследване е в съответствие с поставените цели и задачи на дисертационния труд, а именно прилагат се качествени (под формата на

полуструктурирани интервюта и наблюдения) и количествени (под формата на анкети) методи, както и описателни и аналитични, т.е. прилага се комплексен подход към анализираните проблеми. Разчита се също така на статистически данни. Освен кабинетно е използвано и теренно проучване. Данните се сравняват и се прибягва до метода на дискурсния анализ. Аз бих уточнила, че всъщност това, което се използва е критическият дискурсен анализ. Особено важен метод в изследването е набюдението, което включва и информация от социалните медии и други онлайн платформи. Във всяка глава, взависимост от естеството на информацията, се използват различни методи и подходи за доказване на предварително направени заявки. Но определено това е неизбежно, като се има предвид фактът, че се изследва многофункционалността на едно явление.

Дисертационният труд съдържа обобщения, които представляват оригинален принос в науката, тъй като в тази област няма много изследвания и работата определено запълва една ниша. За изясняване на канадския мултикултурализъм се отчитат и някои действащи закони, свързани напр. с мултикултурализма, правата на човека и др., което прави изследването и анализите още по-надеждни и аргументирани. Освен това се вземат предвид социалните и психологическите фактори, които оказват влияние при употребата на езика в различни контексти от първо поколение български имигранти, както и начините, по които тези имигранти възприемат използването на езика и идентичността си по отношение на канадското общество.

Представен е корпусът, който ще се анализира и който се състои от представителна извадка от преводи на художествена литература на български език, полуструктурирани интервюта на български и чуждестранни студенти от НБУ, както и на първо поколение емигранти в Канада, темите, отразени във вестник „Български хоризонти“ и др. Прави се исторически преглед на преводната литература във времето от XX век насам.

За мен особен интерес представлява превключването на езиковия код на всички нива и направените изследвания и съответно изводи, отнасящи се до различните части на речта и начините на промяна в употребата им, както и степента на интерференция между родния език и приемния. Посочените причини за смяната на кода са от различно естество. Приведените примери са изненадващи и неочаквани в някои случаи.

Въпросите за националната идентичност на първо поколение български имигранти и тяхната интеграция в епохата на един глобален свят в зависимост от фактори като възраст, образование, причини и времетраене на пребиваването им в

Канада са подкрепени от определения за диаспора, транснационална идентичност, мултикултурализъм и др.

Библиографията е доста изчерпателна и съдържа едни от последните източници в областта на изследването.

Авторефератът точно и ясно отразява съдържанието на дисертацията. В него авторката е извела и приносните моменти на докторската теза.

Що се отнася до другите й публикации, аз съм запозната предварително с някои от тях, макар и малка част, защото съм присъствала на конференции, на които тя е представяла своите доклади. Изследванията й са винаги много задълбочени и пълни, а не повърхностни, и са винаги подкрепени с богат доказателствен материал. Дияна участва в много тясно специализирани национални и международни конференции и симпозиуми, форуми, наред с голям брой специалисти на високо ниво.

По темата на дисертационния труд кандидатката има 14 публикации, както самостоятелни, така и в съавторство, но за последните е получила съгласието на съавторите да използва части от представената и вече публикувана информация.

Това са само част от многостранните изследвания на проф. д-р Дияна Янкова, но те са повече от достатъчно доказателство за интересите и разработките й.

Организационната и административната дейност на проф. д-р Дияна Димитрова Янкова е доста разнообразна, свързана с провеждането на национални и международни конференции и семинари. Тя е ръководител на Департамент „Чужди езици и култури“, а до 2013 е председател на Програмен съвет „Англицистика“ към Департамент „Чужди езици и литератури“. Освен това е член на Академичния съвет на НБУ, член на Факултетния съвет на Бакалавърски факултет към НБУ (2009-2016 г. Основател и първи председател е на Българското дружество по канадски изследвания (2004-2006 г.). Вицепрезидент е на Централноевропейската асоциация по канадистика (CEACS) от 2006 до 2012 г., и от 2018 г. до сега. Президент е на Централноевропейската асоциация по канадистика (CEACS) (2012-2018 г.). Член е на Съюза на учените в България (СУБ) от 2004 г. Член-основател на International Language and Law Association (ILLA). Член-основател на Българското дружество на англицистите (BSBS). Член-основател на Българската асоциация по американистика.

Всички тези отговорности са резултат от личните качества на докторанката като много активна, инициативна и изпълнителна колега, която познавам и гарантирам за всичките й ангажименти в административен, организационен и професионален аспект.

3. Оценка за качеството на научната продукция и научните приноси на кандидата

В представената от кандидата по конкурса справка за научните и приложни приноси са откроени най-важните концептуални и приложни аспекти на иновативността на нейното научно творчество. Това, което бих искала да допълня, е, че високо оценявам изследванията на проф. д-р Дияна Димитрова Янкова да проучва в дълбочина и да прилага адекватно теоретичните постановки в областта на лингвистиката, съпоставителните изследвания, когнитивната лингвистика и към конкретни граматически явления в английския и българския език, което определено е принос в по-общата лингвистика и нейните по-конкретни проявления, а и намира приложение в преподаването на изследваните проблеми.

Приносите в дисертационния труд на кандидатката са подробно описани и в труда и в Автореферата. Един от най-съществените приноси е, че за пръв път се прави многоаспектно изследване, ориентирано към проблемите на първо поколение български емигранти в Канада, основавано на социолингвистичен и социокултурен анализ на българи емигранти в Монреал, Торонто и Ванкувър, където живеят както англофони, така и франкофони. Представя се ролята на канадската имиграционна политика и се анализира създаденият в България образ на Канада. Обръща се специално внимание на превключването на езиковия код между английски или френски език и български, което е доста интересен феномен. Прави се изводът, че българската диаспора не може да се каже, че е интегрирана напълно в приемащата страна и общност, което се наблюдава в повечето идентични случаи по света. Вярно е, че това е факт, който е известен на всички, но в този случай той е научно доказан на базата на документи и анализи. Изводите се основават и на предложения от Сафран (1991) теоретичен концептуален модел за диаспорите като разпръснати емигрантски малцинствени общности, които се опитват да поддържат паметта, мита и визията за страната, от която са дошли, който се оборва в някои отношения. Българите явно не формират чувство на пълна принадлежност към приемащата страна и това е причината да се говори по-скоро за хибридна идентичност.

Прегледът на научната продукция и на академичната работа на проф. д-р Дияна Димитрова Янкова ми дава пълно основание да заявя, че кандидатурата й напълно отговаря на изискванията за присъждане на научната степен „доктор на науките".

4. Препоръки

Споменава се, че преводните книги в Народната библиотека са от периода 1878-2019, а на друго място се казва, че се прави преглед на преводната литература за периода от XX век насам.

По мое мнение глави 8 (Приложение) и 9 (Литература) би трябвало да са без номерация, въпреки че авторката има пълното право да организира информацията в труда си както тя прецени. Те няма как да се нарекат „глави“.

В Автореферта се забелязват някои езикови грешки.

5. Заключение

Като имам предвид както количествените наукометрични минимални изисквания за присъждане на научната степен „доктор на науките”, така и качествения анализ на научната продукция, работа и приноси на проф. д-р Дияна Димитрова Янкова, а също така отчитайки и личните й качества и способности, убедено подкрепям кандидатурата й по настоящия конкурс и давам положителната си оценка за нейните научни и научноприложни постижения, тъй като научната и професионалната й ориентация удовлетворяват изискванията на ЗРАС и на съпътстващите го правилници, и смятам, че на проф. д-р Дияна Димитрова Янкова може да й бъде присъдена научната степен **„доктор на науките”** към Департамент „Чужди езици и култури“ към Нов български университет, по област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, в област на висшето образование „Хуманитарни науки“, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма „Общо и сравнително езикознание“.

01.06.2023 г.

Подпис:

(проф. д-р Румяна Тодорова)